2026D20848

Inbreng Verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de brief Antwoorden VGO-onderzoekers naar aanleiding van Gezondheidsraadadvies over gezondheidsrisico's voor omwonenden van geitenhouderijen (Kamerstuk 28973–297).

De voorzitter van de commissie,
Steen

Adjunct-griffier van de commissie,
De Keijzer

Inhoudsopgave

I **Vragen en opmerkingen vanuit de fracties**
Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie
II **Antwoord / Reactie van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport**

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de antwoorden van de Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (VGO)-onderzoekers op de vragen die voortvloeien uit het tweede deeladvies van de Gezondheidsraad over gezondheidsrisico's voor omwonenden van geitenhouderijen. Deze leden hebben nog enkele vragen.
De leden van de D66-fractie constateren dat de VGO-onderzoekers hebben vastgesteld dat ook op een woonafstand van 500 tot 1.000 meter van een geitenhouderij nog steeds 14 procent meer gevallen van longontsteking worden gevonden dan op een afstand van meer dan 1.000 meter, maar dat het niet statistisch significant is. Deze leden vragen de Minister toe te lichten hoe zij dit gegeven weegt bij de uitwerking van de afstandsnorm, of en welk nader onderzoek zal worden uitgezet en of het voorzorgsbeginsel aanleiding geeft om de norm van één kilometer als minimumgrens te beschouwen in plaats van als enige grens.
De leden van de D66-fractie vragen of de Minister het met deze leden eens is dat het noodzakelijk is dat er op zeer korte termijn duidelijkheid komt richting omwonenden, gemeenten, geitenhouders en andere betrokkenen gezien de gevolgen voor de gezondheid en gezien de lopende ontwikkelingen van bijvoorbeeld nieuwe woningen en zorgcentra. Is er een beeld van hoeveel nieuwe ontwikkelingen op korte termijn duidelijkheid behoeven en wordt hiermee rekening gehouden?
De leden van de D66-fractie constateren dat de VGO-onderzoekers aangeven geen onderbouwde uitspraken te kunnen doen over de invloed van bedrijfsgrootte op het gezondheidsrisico, maar dat dit nadrukkelijk niet betekent dat dit effect er niet is. Het ontbreken van bewijs is immers geen bewijs van afwezigheid. Deze leden vragen de Minister toe te lichten of zij, gelet op het voorzorgsbeginsel, bereid is bij de uitwerking van de afstandsnorm ook uitbreidingslocaties onder de norm te laten vallen. Kan zij tevens toezeggen verder onderzoek te laten doen naar dit mogelijke effect? Is de Minister het met deze leden eens dat het belang van in eerste instantie volksgezondheid, maar ook woningbouw zeer zwaar weegt en is zij bereid om bij de vormgeving van het afwegingskader naast volksgezondheid het maatschappelijk belang van nieuwe woningbouwprojecten sterk mee te wegen?
De leden van de D66-fractie vragen de Minister toe te lichten hoe zij de aanbeveling van de Gezondheidsraad om emissiereducerende maatregelen te treffen concreet gaat uitwerken en op welke termijn omwonenden resultaat kunnen verwachten van die maatregelen in de vorm van aantoonbare emissiereductie. Wordt hiervoor een meetbare doelstelling gehanteerd? Op welke termijn verwacht de Minister dat de invoering van dierrechten in de geitenhouderij kan helpen om de hoeveelheid geitenhouderijen in de buurt van omwonenden te beperken?
De leden van de D66-fractie vragen de Minister toe te lichten hoe de monitoring van gezondheidseffecten bij omwonenden van geitenhouderijen wordt vormgegeven, onder andere in het kader van bedrijfsgrootte

en de emissiereducerende maatregelen, en op welke termijn(en) deze resultaten aan de Kamer worden gerapporteerd.

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de antwoorden van de VGO-onderzoekers naar aanleiding van het advies van de Gezondheidsraad over de gezondheidsrisico's voor omwonenden van geitenhouderijen. Deze leden hebben hierover op dit moment geen nadere opmerkingen of vragen. Eventuele vragen zullen zij stellen tijdens het commissiedebat Zoönosen en dierziekten op 28 mei 2026.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de bijgevoegde antwoorden van de VGO-onderzoekers. Deze leden hebben hierover de volgende vragen en opmerkingen.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de bevinding dat op een woonafstand van 500–1.000 meter van een geitenhouderij 14 procent meer gevallen van longontsteking worden gevonden dan op een afstand van meer dan 1.000 meter. Deze leden constateren dat de Gezondheidsraad een verhoogd risico van 73 procent vaststelt binnen 500 meter en 19 procen binnen de gehele kilometer. Deze leden vragen wat dit betekent voor de mensen die nu op een afstand van 500–1.000 meter van een geitenhouderij wonen, hoeveel mensen dit betreft en hoeveel gevallen van longontsteking per jaar aan deze blootstelling zijn toe te schrijven en vragen de Minister deze cijfers te delen met de Kamer.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de conclusie van de VGO-onderzoekers dat op basis van het beschikbare onderzoek geen onderbouwde uitspraken gedaan kunnen worden over de invloed van bedrijfsgrootte op het gezondheidsrisico voor omwonenden. Deze leden constateren dat de onderzoekers daarbij expliciet aangeven dat dit niet betekent dat dit effect er niet is, maar dat het met de beschikbare data niet aangetoond kan worden. Deze leden vragen op welke wijze de Minister de bestaande onzekerheid over de invloed van bedrijfsomvang meeweegt bij de uitwerking van het beleid ten aanzien van uitbreidingslocaties.

De leden van de CDA-fractie vragen voorts of de afstandsnorm die momenteel wordt uitgewerkt ook zal gelden voor uitbreidingen van bestaande geitenbedrijven en wanneer de Kamer hierover uitsluitsel krijgt.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het feit dat de oorspronkelijke beleidsvraag over de relatie tussen bedrijfsomvang en risico in relatie tot emissiereducerende maatregelen door de onderzoekers niet beantwoord kon worden. Deze leden vragen wanneer de Minister verwacht dat er wel voldoende data beschikbaar is om deze vraag te beantwoorden en of de Minister bereid is hiertoe aanvullend onderzoek te laten uitvoeren.

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

De leden van de BBB-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 30 maart 2026 en de bijbehorende stukken. Deze leden constateren dat de conclusies rondom de relatie tussen veehouderij en longontstekingen in de afgelopen jaren herhaaldelijk en ingrijpend zijn gewijzigd. Waar in eerdere fasen van het

VGO-onderzoek nog werd gesproken over een verband met pluimveehouderijen, is dit verband in latere onderzoeken losgelaten. Tegelijkertijd is de aandacht verschoven naar geitenhouderijen, waarbij ook daar de aard en omvang van het veronderstelde effect in de tijd aanzienlijk zijn veranderd. Daarnaast is de afstand waarbinnen een verhoogd risico zou optreden steeds verder bijgesteld. Waar in eerdere studies werd gekeken naar afstanden tot twee kilometer, werd dit later teruggebracht naar één kilometer en blijkt uit de meest recente aanvullende analyse dat het statistisch significante effect zich in feite beperkt tot een afstand van maximaal 500 meter. Voor de afstand tussen 500 en 1.000 meter wordt inmiddels geen statistisch significant verband meer gevonden. Ook de inschattingen van het aantal extra gevallen van longontsteking zijn in de tijd sterk gewijzigd, evenals de daaruit afgeleide aantallen ziekenhuisopnames en sterfgevallen. Deze leden constateren dat deze opeenvolgende en substantiële bijstellingen, deels op basis van dezelfde onderliggende data, vragen oproepen over de robuustheid en betrouwbaarheid van de gehanteerde methoden en de daarop gebaseerde conclusies. Zij vragen de Minister hierop uitgebreid te reflecteren en aan te geven hoe dergelijke verschuivingen zich verhouden tot de zekerheid waarmee eerder beleidsmatige en maatschappelijke conclusies zijn getrokken. Deze leden vragen de Minister daarnaast of zij het met deze leden eens is dat dergelijke forse bijstellingen in conclusies vragen om terughoudendheid in beleid.

De leden van de BBB-fractie constateren voorts dat de Gezondheidsraad een afstandsnorm van één kilometer adviseert, terwijl uit de meest recente analyse blijkt dat het verband tussen 500 en 1.000 meter niet statistisch significant is. Deze leden vragen de Minister op basis van welke wetenschappelijke onderbouwing wordt vastgehouden aan een afstandsnorm van één kilometer, nu het effect buiten 500 meter niet overtuigend kan worden aangetoond. Zij vragen de Minister tevens hoe wordt voorkomen dat beleid wordt gebaseerd op aannames of veronderstellingen in plaats van op aantoonbare en consistente effecten.

De leden van de BBB-fractie merken op dat nog steeds geen specifiek oorzakelijk mechanisme is vastgesteld dat het veronderstelde verband tussen geitenhouderijen en longontstekingen kan verklaren. Er is geen specifieke ziekteverwekker geïdentificeerd en ook geen eenduidige blootstellingsroute aangetoond. Deze leden vragen de Minister hoe het kabinet de proportionaliteit van ingrijpende maatregelen weegt, zolang sprake is van statistische associaties zonder aangetoonde causaliteit. Zij vragen daarbij expliciet hoe wordt voorkomen dat statistische verbanden in de praktijk worden behandeld als feitelijke oorzakelijke relaties. Daarnaast vragen deze leden de Minister of zij de opvatting deelt dat het hanteren van ingrijpende maatregelen zonder aangetoonde causaliteit in essentie een politieke keuze is en geen puur wetenschappelijke noodzaak.

De leden van de BBB-fractie wijzen erop dat het VGO-onderzoek uitsluitend betrekking heeft op wonen in de nabijheid van geitenhouderijen en dat andere vormen van verblijf, zoals werken, onderwijs, zorg en recreatie, niet zijn onderzocht. Deze leden constateren dat desondanks juist deze niet-onderzochte situaties nu worden betrokken bij beleidsvorming, onder andere via het aanwijzen van zogenoemde gevoelige locaties. Zij vragen de Minister hoe dit zich verhoudt tot de wetenschappelijke basis van het onderzoek en hoe het aanwijzen van dergelijke locaties kan worden gerechtvaardigd zonder dat hiervoor empirisch bewijs beschikbaar is. Acht de Minister het verdedigbaar om beleid uit te breiden naar situaties die expliciet buiten de reikwijdte van het onderzoek vallen? Zo ja, hoe? Deze leden vragen ook of de Minister bereid is om gericht onderzoek te laten uitvoeren naar deze vormen van verblijf, zodat

vastgesteld kan worden of het veronderstelde verband zich daar al dan niet voordoet.

De leden van de BBB-fractie constateren daarnaast dat de VGO-onderzoekers aangeven dat geen onderbouwde uitspraken kunnen worden gedaan over de relatie tussen de omvang van geitenbedrijven en het gezondheidsrisico voor omwonenden. Tegelijkertijd wordt in de beleidsreactie gesproken over mogelijke maatregelen die juist betrekking hebben op de omvang van bedrijven, zoals het beperken van uitbreiding. Deze leden vragen de Minister hoe dergelijke beleidsvoornemens zich verhouden tot het ontbreken van een aantoonbaar verband. Zij vragen of de Minister het met deze leden eens is dat het nemen van maatregelen gericht op bedrijfsomvang zonder dat een effect daarvan is aangetoond, de onderbouwing en daarmee de legitimiteit van het beleid onder druk zet. Kan de Minister bevestigen dat hier feitelijk sprake is van beleid dat vooruitloopt op bewijs dat er (nog) niet is?

De leden van de BBB-fractie merken op dat de onderzoekers aangeven dat het ontbreken van een aangetoond effect van bedrijfsgrootte mede kan samenhangen met beperkt onderscheidend vermogen van de data. Deze leden vragen de Minister hoe in het beleid wordt omgegaan met deze onzekerheid en in hoeverre hier het ontbreken van bewijs feitelijk wordt geïnterpreteerd als een aanwijzing voor mogelijk risico. Zij vragen hoe wordt voorkomen dat deze benadering leidt tot vergaande maatregelen zonder voldoende wetenschappelijke onderbouwing.

De leden van de BBB-fractie wijzen erop dat uit de voorliggende stukken geen onderbouwd verband blijkt tussen de omvang van een geitenhouderij en het veronderstelde gezondheidsrisico voor omwonenden. Deze leden vinden dat niet alleen een lacune, maar ook een aanwijzing dat de huidige risicoschattingen onvoldoende onderscheidend zijn. Immers, als de omvang van een bedrijf geen aantoonbaar verschil maakt, betekent dit dat het veronderstelde effect kennelijk niet toeneemt bij meer dieren. Dat roept de vraag op hoe deze bevinding zich verhoudt tot situaties met een zeer beperkt aantal geiten, zoals kleinschalige houderijen of kinderboerderijen. Deze leden benadrukken dat zij dergelijke locaties niet als probleem zien, maar constateren dat het onderzoek daarmee lastig te rijmen is. Kan de Minister toelichten hoe deze uitkomsten moeten worden geïnterpreteerd? Acht zij dit een aanwijzing dat het onderzoek onvoldoende scherp onderscheid maakt tussen verschillende situaties en hoe voorkomt zij dat op basis van deze onduidelijkheid generiek beleid wordt ontwikkeld dat geen recht doet aan de feitelijke verschillen in de praktijk?

De leden van de BBB-fractie merken daarnaast op dat in de beschikbare onderzoeken geen aanwijzingen naar voren komen dat geitenhouders zelf, hun medewerkers of andere personen die frequent en langdurig op geitenhouderijen verblijven, een verhoogd risico hebben op longontstekingen. Deze leden achten dat een relevante observatie, aangezien juist deze groepen het meest intensief worden blootgesteld. Kan de Minister bevestigen of deze groepen expliciet zijn onderzocht en zo ja, wat de uitkomsten daarvan zijn? Indien deze groepen niet vaker longontsteking hebben, hoe verhoudt zich dat tot de hypothese dat emissies uit geitenhouderijen de oorzaak zouden zijn? Hoe kan de Minister verklaren dat er sprake zou zijn van een verhoogd risico voor omwonenden, terwijl de meest intensief blootgestelde groepen dat risico niet laten zien?
Deze leden merken daarbij op dat een mogelijk tegenargument zou kunnen zijn dat geitenhouders en hun medewerkers gemiddeld gezonder of jonger zijn. Deze leden vinden dat echter geen afdoende verklaring, aangezien in epidemiologisch onderzoek standaard wordt gecorrigeerd voor factoren zoals leeftijd, geslacht en gezondheidstoestand. Kan de

Minister bevestigen in hoeverre in het VGO-onderzoek voor deze factoren is gecorrigeerd en of daarmee verschillen tussen bevolkingsgroepen voldoende zijn ondervangen? Indien dat niet het geval is, wat zegt dat dan over de betrouwbaarheid van de getrokken conclusies?

De leden van de BBB-fractie constateren voorts dat in de analyses sprake is van verschillende beperkingen, waaronder het niet kunnen meenemen van bepaalde huisartspraktijken, het ontbreken van gegevens uit specifieke regio's zoals Utrecht en het beperkte aantal patiënten binnen bepaalde afstandscategorieën. Deze leden vragen de Minister in hoeverre deze beperkingen de betrouwbaarheid en generaliseerbaarheid van de resultaten beïnvloeden en hoe hiermee in de beleidsvorming rekening wordt gehouden.

De leden van de BBB-fractie wijzen er tot slot op dat bij andere gezondheidsvraagstukken vaak gebruik wordt gemaakt van integrale maatstaven voor ziektelast om de proportionaliteit van maatregelen te beoordelen. Deze leden vragen de Minister waarom een dergelijke integrale weging in dit dossier ontbreekt, terwijl wel ingrijpende maatregelen worden overwogen. Zij vragen hoe de Minister waarborgt dat beleidskeuzes in dit dossier gebaseerd zijn op een zorgvuldige en evenwichtige afweging van risico's, effecten en maatschappelijke gevolgen.

De leden van de BBB-fractie constateren daarnaast dat in grote delen van Nederland inmiddels sprake is van een moratorium op geitenhouderijen. Deze leden vinden dat des te opvallender, omdat juist wordt gesteld dat afstand tot bebouwing een belangrijke factor is in het mogelijke risico. Een moratorium blokkeert echter niet alleen uitbreiding, maar ook verplaatsing van bedrijven. Daarmee wordt het voor geitenhouders feitelijk onmogelijk gemaakt om juist wél meer afstand tot woningen te creëren. Deze leden vragen de Minister hoe zij deze tegenstrijdigheid ziet. Deelt zij de opvatting dat een moratorium averechts kan werken wanneer het doel is om afstand tussen bedrijven en bebouwing te vergroten? Hoe verhoudt het blokkeren van verplaatsing zich tot het beleidsmatig benadrukken van afstand als risicobeperkende maatregel? Deze leden vragen de Minister voorts of zij bereid is te onderzoeken in hoeverre het huidige moratorium juist leidt tot het «vastzetten» van bedrijven op locaties dicht bij woonkernen en daarmee mogelijk het tegenovergestelde effect heeft van wat wordt beoogd. Kan de Minister tevens aangeven hoe zij voornemens is dit knelpunt op te lossen en of zij bereid is om provincies hierin actief te sturen of te ondersteunen?

De leden van de BBB-fractie vragen de Minister tot slot om expliciet te maken waar in dit dossier de grens ligt tussen wetenschappelijke onderbouwing en politieke risicokeuzes. Kan de Minister per voorgestelde maatregel aangeven in hoeverre deze is gebaseerd op aantoonbare effecten en in hoeverre op voorzorg of aannames? Acht de Minister het wenselijk om bij zulke ingrijpende gevolgen voor een sectorbeleid te baseren op onzekerheden die in de tijd aantoonbaar verschuiven?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie

De leden van de PvdD-fractie hebben kennisgenomen van de Kamerbrief Antwoorden VGO-onderzoekers naar aanleiding van Gezondheidsraadadvies. Deze leden wijzen erop dat we al bijna 15 jaar weten dat geitenhouderijen een risico vormen voor de gezondheid van omwonenden. Omwonenden hebben een verhoogd risico op longontstekingen, met elk jaar honderden ziekenhuisopnames en zelfs sterfgevallen als gevolg.

De leden van de PvdD-fractie wijzen erop dat de Kamer de regering heldere kaders heeft meegegeven voor de aanpak die de regering voor de zomer naar de Kamer zal sturen. Zo heeft de Kamer duidelijk verzocht om geen uitbreiding, verplaatsing en nieuwbouw van geitenstallen meer toe te staan (Kamerstuk 29 683, nr. 305) en opgeroepen om woningbouw en volksgezondheid te prioriteren boven de intensieve geitenhouderij (Kamerstuk 29 683, nr. 320). Deze leden verzoeken het kabinet om deze moties uit te voeren.

De leden van de PvdD-fractie vragen hoe het kabinet het voorzorgsprincipe meeneemt bij het bepalen van de afstandsnorm. Deelt de Minister de mening dat de volksgezondheid niet mag lijden onder de geitenhouderij en het voorzorgsbeginsel hierin leidend zal zijn? Kan de Minister bevestigen dat het kabinet volksgezondheid zal prioriteren boven de intensieve geitenhouderij, conform de eerdergenoemde aangenomen motie (Kamerstuk 29 683, nr. 320)?

De leden van de PvdD-fractie wijzen er tevens op dat er in Nederland een groot tekort aan betaalbare woningen is. Zolang er geen heldere afstandsnormen zijn, zullen mensen die al jaren opzoek zijn naar een woning zich gedwongen kunnen voelen om een woning te accepteren in de buurt van een geitenhouderij, ondanks dat zij hierdoor een verhoogd risico hebben op longontstekingen. Tegelijkertijd zal het invoeren van een afstandsnorm zonder een duidelijke regierol van het kabinet ertoe leiden dat er minder woningen worden gebouwd en mensen in Nederland langer moeten wachten op een huis door de productie van geitenvlees, -melk en -kaas voor voornamelijk het buitenland. De Kamer heeft al aangegeven dat zij dit niet uit te leggen vindt. Kan de Minister bevestigen dat het kabinet woningbouw zal prioriteren boven de intensieve geitenhouderij, conform eerdergenoemde aangenomen motie (Kamerstuk 29 683, nr. 320)?

De leden van de PvdD-fractie vragen daarnaast aandacht voor de bredere druk op het landgebruik in Nederland. Doordat bijna de helft van de grond in Nederland wordt gebruikt voor de veehouderij is de beschikbare ruimte schaars en dit komt ook nog eens verder onder druk te staan doordat het huidige landbouwsysteem grote gevolgen heeft voor de volksgezondheid en de natuur. Deze leden benadrukken dat duidelijke en strenge afstandsnormen noodzakelijk zijn om de volksgezondheid te beschermen. Tegelijkertijd constateren zij dat de combinatie van grondgebruik voor de veehouderij, gezondheidsrisico's rond geitenhouderijen en andere effecten van de manier waarop het huidige landbouwsysteem is ingericht, zoals stikstofdepositie en het gebruik van landbouwgif, ertoe leidt dat een groeiend deel van het land ongeschikt is voor veilige woningbouw. Hoe weegt het kabinet deze cumulatieve impact van ons landbouwsysteem op het landgebruik?

II Antwoord / Reactie van de Minister